

Ο ΝΟΥΜΑΣ

ΧΡΟΝΙΑ ΙΖ' (ΕΣΑΜΗΝ Β')

Σάββατο Ἀθήνα, 1 Αὐγούστου 1920

ΑΡΙΘ. 695

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΑΛΕΞ. ΠΑΛΛΗΣ: Τοῦ Τσολιῦ.

Α. Π. ΤΗΓΚΟΠΟΥΛΟΣ: Δύο νεκροί.

ΚΩΣΤΑΣ ΠΑΡΟΡΙΤΗΣ: Ἡ δόξα τοῦ Καθηγητῆ.

ΜΙΧ. ΘΕΡΒΑΝΤΕΣ — Κ. ΚΑΡΘΑΙΟΣ: Ὁ Δὸν Κι-
χότης (συνέχεια).

Ο "ΝΟΥΜΑΣ": Φαινόμενα καὶ πράγματα.

ΑΘ. Γ. ΚΥΡΙΝΙΣΗΣ: Ἑκατόμβη.

ΡΗΓΑΣ ΓΚΟΛΦΗΣ: Ἀγγελοῦ Βλάχος.

ΑΠΟ ΒΛΟΜΑΔΑ ΣΕ ΒΛΟΜΑΔΑ: Σένη φιλολογία.

— Ἡ Κοινὴ γνώμη. — Χωρὶς γραμμα-
τόσημο.

ΤΟΥ ΤΣΟΛΙΑ

Πήγα ἀπὸ τύραννα δεσμὰ τὰ ἀδρέφια μας νὰ λύσω.

Χρόνους ὀχτὼ ἀπὸ Γιάννενα ὡς Πόντο ροβολώντας.

Πίσω πάω τώρα — ἔχετε γιὰ! — τὰ ἀρνιά μου νὰ βοσκήσω,

στοὺς λόγγους τῇ φλογέρα μου λαλώντας.

Ἀθήνα 22 τοῦ Ἀλωνάρη 1920

ΑΛΕΞ. ΠΑΛΛΗΣ

ΔΥΟ ΝΕΚΡΟΙ

Ὁ ἀθηναϊκὸς τύπος, ποὺ περνᾷ σὰν οδοστρωτή-
ρας πάνω ἀπ' ὅλα, πρόσωπα καὶ πράγματα, καὶ τὰ
ἱσοπεδώνει, ἱσοπέδωσε καὶ δύο νεκρούς, τὸ Γιάννη
Κοντυλάκη καὶ τὸν Κώστα Χατζόπουλο, ποὺ μόνον
γιατὶ ἔτυχε νὰ πεθάνουν κ' οἱ δύο τὶς ἴδιες μέρες, τὸ
νόμισε χρεὸς τοῦ μαζί νὰν τοὺς κλάψει καὶ σκεδὸν
μαζί νὰν τοὺς κατατάξει, πλάι πλάι, στὸ Πάνθεό του.

Κι ὅμως δὲν εἶχαν καμιὰ ἀπολύτως σκέση καὶ κα-
μιὰ συγγένεια φιλολογικὴ μεταξὺ τους αὐτοὶ οἱ ἀν-
θρώποι. Ὁ ἓνας εἶταν δημοσιογράφος καὶ μόνον δη-
μοσιογράφος, ποὺ τᾶρεσε νὰ κλασασχενίζεται ποὺ καὶ
ποὺ καὶ γιὰ λογοτέχνης. Κι ὁ ἄλλος λογοτέχνης, καὶ
μόνον λογοτέχνης, — homme des lettres, ποὺ πα-
τέ του δὲ δέχτηκε νὰ δημοσιογραφικοποιήσῃ τὴν τέ-
χνη του.

Ὁ Κοντυλάκης εἶταν χρονογράφος, καλὸς χρονα-
γράφος, εἶχε διαβάσει ἀρκετὰ πράγματα, καὶ φρόντι-
ζε νὰ γράφει ἔτσι, ποὺ νὰ κάμνῃ ἐντύπωση, ν' ἀρέ-
σῃ στὸν κοσμάκη, νὰ κουθεντιάζεται. Κανεὶς δὲν τᾶρ-
νιέται ὅλ' αὐτά. Τίποτ' ἄλλο ὅμως, καλοσυνείδητα καὶ
ψυχρὰ κρίνοντας, δὲν μπορούμε νὰν τοῦ ἀναγνωρί-
σουμε. Αὐτὸ ποὺ λένε, πὼς τὸν ἀπορρόφησε ἡ δημο-
σιογραφία κ' ἔτσι ὁ δημοσιογράφος ἐπνίξε τὸ λογα-
τέχνη, εἶναι κοινοτοπία, ἀρλούμπια. Δημοσιογραφοῦ-
σε κι ὁ Παπαδιαμάντης — καὶ ξαίρουμε ὅλοι μὲ ποιούς
ἄγριους ὁρὸς δημοσιογραφοῦσε — κι ὅμως ὁ λογο-
τέχνης Παπαδιαμάντης δὲ ζημώθηκε καθόλου ἀ-
πὸ τὸ δημοσιογράφο Παπαδιαμάντη. Μήπως
δὲ δημοσιογραφοῦσε κι ὁ Μητσάκης; Ἡ μήπως δὲν
εἶταν ταχυτικὸς συντάχτης στὴν «Ἐφημερίδα» τοῦ
Κορομηλά κι ὁ Παλαμάς, δταν ἔγραφε τὸν «Ὑμνο
τῆς Ἀθηνᾶς», καὶ τὰ «Μάτια τῆς Ψυχῆς μου»; Ἀς

εἶναι. Ὁ Κοντυλάκης ἔκανε τὴ δουλιὰ ποὺ μπορούσε
νὰ κάνει. Ὅσο γιὰ τὸν «Πατούχα» του, ποὺ ἡ φιλο-
λογικὴ ἐπιπολαιότητα μᾶς τὸν ἀνέμιζε σὰν παντιέρα
διηγηματογραφικῆς τελειότητος — τί νὰ ποῦμε;
ἴσως στὴν ἐποχὴ ποὺ γράφτηκε, κάτι νᾶξιζε. Σή-
μερα ὅμως, μὲ τὸ δρόμο ποὺ πῆρε τὸ νεοελληνικὸ δι-
ήγημα μὲ τὸν Παρορίτη, τὸ Βουτυρά καὶ τόσοις ἄλ-
λους ἀξιότιμος διηγηματογράφους, ὁ «Πατούχας» χρειά-
ζεται δεκάδικα γιὰ νὰ περιπατήσει πλάι τους.

Στὸν Κοντυλάκη μιὰ δόξα φιλολογικὴ θὰ μείνῃ
γιὰ πάντα, ἀναφαίρετῃ, τὸ ἐπίθετό: Μαλλια-
ρός. Εἶναι δημιούργημα του. Τὸ δημιούργησε τὴν
ἐποχὴ ἴσα ἴσα ποὺ ὁ Κώστας Χατζόπουλος ἔβγαλε
τὴν «Τέχνη», τὸ πρῶτο καθαρὰ λογοτεχνικὸ περιοδι-
κό, ποὺ γραφότανε στὴ δημοτικὴ. Ὁ Κοντυλάκης, ἀ-
πὸ φυσικὸ τοῦ μισονεωστῆς, δὲν τὸ εἶδε μὲ καλὸ μάτι
αὐτὸ τὸ ἐπαναστατικὸ κίνημα ποὺ γινότανε ἀπὸ νέ-
ους, μὲ νέα γλώσσα καὶ μὲ νέες φιλολογικὰς ἀρχές.
Ζήτησε νὰν τὸ σατυρίσει, νὰν τὸ χαντακώσει. Κ' ἐ-
πειδὴ ἔνας ἀπὸ τοὺς τότε νέους, ὁ Κώστας Πασα-
γιάννης, εἶχε μακριὰ μαλλιά, μακριὰ γένια, καὶ μου-
στάκι μακρύτατο, τὸν εἶπε ἓνα βράδι στοῦ Ζαχαρά-
του, δείχνοντάς τονε σὲ φίλους του, Μαλλιαρό,
— καὶ τὸ ἐπίθετό αὐτό, ποὺ δὲν ἔλεγε τίποτα, ἴσα
ἴσα γιὰτὶ δὲν ἔλεγε τίποτα, κούφιο κι ἀνόητο καθὼς
εἶτανε, γενικεύτηκε, γένηκε τῆς μόδας, ἀπόχτησε τὴν
αἰωνιότητα, κ' ἔγινε ἡ δόξα τοῦ Κοντυλάκη. Δόξα,
μάστιγα, ποὺ τὴν κρυφοκαμάρωνε, ἀφοῦ ἐγὼ ὁ ἴδιος
τὸν ἄκουσα τόσες φορὲς νὰ λέει:

— Πῶς μοῦ τὴν καταντήσανε τὴ λέξη ΜΟΥ!

Βλέπετε, κ' ἐμεῖς σήμερα, οἱ μαλλιαροί, δὲν τοῦ
τὴν ἀρνιούμεαστε τὴ λέξη ΤΟΥ καὶ τοῦ τὴ βάζουμε
σὰν τοφόπετρα πάνου στὸ δημοσιογραφικὸν μνημα.

Αντίθετα, ο λογοτέχνης, ποιητής, ἀριστοτέχνης, μεταφραστής Κώστας Χατζόπουλος, ο πολύτιμος ἀλλοτε συνεργάτης τοῦ «Νουμά», κ' ὕστερα, ἀπὸ ἀδιολόγητη ζευξεῖα του, κάπως ἀδιάφορος, ἔχει καταχτήσει, μὲ τὴν ἐργασία του, μὴν ἀπ' τὶς πρῶτες θέσεις στὰ νεοελληνικά γράμματα, κ' εἶναι ἀδύνατο ἀπ' τὴν θέση του αὐτὴ νὰ τὸν κλονίσει κ' ἡ ἀσχηρότερη κριτικὴ.

Στὸ ἐρχόμενο φύλλο θὰ γίνεи κάτι, ἕνζ εἶδος φιλολογικὸ μνημόσυνό του, ποῦ τοῦ τὸ χρωσταίε ὁ «Νουμάς»: θάφιερῶσει δηλ. ἀρχετὲς σελίδες του, μιλῶντας πλατεῖα γιὰ τὸ σοσιαλιστὴ Χατζόπουλο, μὲ τὸ ἄρθρο τοῦ Ν. Γιαννοῦ, γιὰ τὸν ποιητὴ Χατζόπουλο, μὲ τὸ ἄρθρο τοῦ Ρήγα Γκόλφη, γιὰ τὸ λογοτέχνη Χατζόπουλο, μὲ ἄρθρο τοῦ Κ. Παρορίτη, κλπ.

Δ. Π. ΤΑΓΚΟΠΟΥΛΟΣ

Η ΔΟΞΑ ΤΟΥ ΚΑΘΗΓΗΤΗ

Μόνον ὁ κύριος Ματθαῖος δὲν ἐννοοῦσε μὲ κανέναν τρόπο νὰ συμμορφωθεῖ με τὴν καινούρια κατάσταση. Αὐτὸς ποτὲ δὲ θὰ μπορούσε νὰ ἐπιδιομαῖσει ὅ,τι ἔγινε.

Καὶ τὴ γνώμη του αὐτὴ δὲν τὴν ἔκρυβε. Στὸ καφενεῖο, στὸ ζαχαροπλαστεῖο — τοῦ ἀρέσανε ὑπερβολικὰ τὰ γλυκά, — στὸ βιβλιοπωλεῖο — τοῦ ἄρεσε νὰ περνάει τὴν ὥρα του φυλλομετρώντας τὰ βιβλία ποῦ εἴτανε ἀπλωμένα πάνω στὸ τραπέζι, δίχως νάγοράζει, — στὸ δρόμο, — τοῦ ἄρεσε πολὺ νὰ χαζεύει στὸ δρόμο, — παντοῦ ὅπου δρισκότανε, μπροστὰ σὲ φίλους μὰ καὶ σὲ ξένους καὶ ἀγνωστούς, δὲ δυσκολευότανε νὰ λέει τὴ γνώμη του γιὰ τὴ νέα κατάσταση. Αὐτὸς ἔξακολουθοῦσε νὰ εἶναι Μοναρχικός. Αὐτὸ εἴπανε ὅλο, μὲ μιὰ λέξη.

— Θὰ βρεῖς κανένα μεπλά, τοῦ εἶπε μιὰ μέρα ὁ Κώστας, ὁ φίλος του, ἕνας νεαρὸς δικηγόρος, ποῦ κατοικοῦσανε μαζί, στὸ ἴδιο σπίτι.

— "Ἄς μοῦ κάνουνε ὅ,τι θέλουνε: τί θὰ μοῦ κάνουνε; θὰ μὲ φυλακίσουνε, θὰ μὲ ἐξορίσουνε, θὰ μὲ ντοπιφερίσουνε; "Ἄς κάμουνε ὅ,τι θέλουνε. Ἐγὼ δὲν τοῦς φοβάμαι. Ἐγὼ λατρεύω τὸ Βασιλιά. Ἐγὼ εἰμαι ἐτοιμος νὰ θυσιάσω γιὰ τὴν Ἱδέα μου. Εἰμαι Μοναρχικός. Μοναρχικός.

— Θὰ πᾶς τζάμπα, καημένε Ματθαῖο. Δὲ βλέπεις τί πάθανε ἄλλοι; "Ἐπειτα, σκέψου, ἐσὺ εἶσαι κ' ὁ πᾶλλος. Δὲν ταιριάζει.

— "Ἄς μὲ πᾶψουνε, ἀπαντοῦσε μεγαλόφωνα.

— Προτιμότερο νὰ παραιτηθεῖς μοναχός; ἀφοῦ δὲν μπορείς νὰ συμβιβάσεις μὲ τὴν καινούρια κατάσταση.

— "Ὁχι, δὲν παραιτιέμαι. Νὰ μὲ πᾶψουνε. Θέλω νὰ τοῦς δώσω ἀφορμὴ σὲ μιὰ καινούρια παρανομιὰ, φώναζε ξαναμμένος καὶ συνώδειε τὴ φράση του μ' ἕνα βαρὺ χαρακτηρισμὸ γιὰ τὴν καινούρια καθέρωση.

— Δὲ συμφωνῶ μαζί σου. Κ' ἐγὼ εἰμαι μοναρχικός, κ' ἐγὼ δὲ συμφωνῶ μὲ ὅ,τι ἔγινε, μὰ συμμορφώνομαι μὲ τὴν κατάσταση, ἀφοῦ δὲν μπορῶ νὰ κάνω τίποτα καλὴτερο.

Μὰ ὁ κύριος Ματθαῖος ἤθελε νὰ τὸν ὑπολογίζονε, καὶ γιὰ νὰ τὸ πετύχει αὐτὸ ἔπρεπε νὰ φωνάζει, νὰ τὸνε μᾶθουνε πὼς εἶναι ἀντίθετος, κάτι νὰ πᾶθει καὶ

αὐτός, γιὰ νὰ γίνεи λόγος στὶς ἐφημερίδες γύρω στοῦ νομα του. Μόνον αὐτὸς μπορούσε νὰ ἐχτιμησε τὴ γὰν κα μὴς φυλάκισης, μὴς ἐξορίας σ' ἐνζ ξερονήσι. Τὶ συγκίνησε τοῦ θὰ δοκιμάσουνε οἱ δικοὶ του, οἱ φίλοι του, ἀμὰ μάθουνε πὼς τὸνε συλλαυνε. "Ἄν τὸνε βάλουνε φυλακὴ, θὰ πηγαίνουνε νὰ τὸν ἐπισκεπτοῦνται, καὶ αὐτός, μ' ἕνζ ἔφος καρτερικό, θὰ προσπαθεῖ τότε νὰ τοῦς παρηγορεῖ «Αἰ, βρε παιδιά, μὴν κάνετε ἔτσι. Δὲν εἰμαι μόνος. Ἐπιτέλους δὲν ἔλαψα, οὔτε σκότωσα» ἀντίθετος τῆς καθέρωσης εἰμαι καὶ γι αὐτὸ βρισκοῦμαι φυλακὴ». "Ἄν πάλε τὸν ἐξορίσουνε μακριὰ, σὲ κανένα νησί, τί γλύκα, τί περηφάνεια σὰ θὰ πιάνει νὰ τοῦς γράψει σὲ κανένα δελταριο ἀνοιχτὸ λίγα λόγια γιὰ τὴν ὑγεία του, πὼς πάντα τοῦς θυμάται, καὶ πὼς θὰ ἰδρῶνεи γιὰ νὰ βρεῖ καμιά διφορούμενη λέξη ἢ φράση γιὰ νὰ τὴνε παραχώσει μέσα στὸ γράμμα, καὶ νὰ ξεγελάσει τὸν ἐπιστάτη τῆς φυλακῆς ἢ τὸν ὑπάλληλο τῆς λογοκρισίας. Κι ἂ δὲν τὸ πετύχει καὶ ὁ ἐπιστάτης τὰ μυριστεῖ, θὰ ρθεῖ τότε ἢ ἀπομονώσει, τὸ χωρίσμα ἀπὸ τοῦς ἄλλους φυλακισμένους, κ' ὕστερα ἢ μεταφορὰ του σὲ ἄλλη φυλακὴ, σὲ κανένα Βενετσιάνικο ἴωση, ἢ Τούρκικο κάστρο. Αἰ, αὐτὰ εἶναι γλύκες, εἶναι ὄνειρα, ποῦ λίγοι τὰ δοκιμάζουνε. Γιὰ νὰ σε κλείνουνε σὲ κάστρο, θὰ πᾶι πὼς σε τρέμουνε, σε ὑπολογίζουνε γιὰ σπουδαῖο ἄνθρωπο. "Ἀμ' τί. Σὰν τὸν Κώστα, ποῦ τρέμει νάνοῖξει τὸ στόμα του;

Μιὰ μέρα ξεχάστηκε πάνω στὸ μάθημα τῆς καλλιγραφίας ποῦ δίδασκε, ξαναμμένος ἀπὸ κάποιο ἄρθρο ποῖχε διαβάσει, καὶ ἀντὶ νὰ κάνει μάθημα, ἄρχισε νὰ μιλεῖ γιὰ πολιτικὴ στὰ παιδιά. Σὰν κατέβηκε στὸ γραφεῖο, ὁ διευθυντὴς, ποῖχε οπιούνους μέσα στὴν τάξη καὶ τὰ μάθαινε ὅλα, δοκίμασε νὰ τοῦ κάνει μιὰ παρατήρηση. Εἴπανε καὶ αὐτὸς ἕνας φανατικός, ποῦ τὴ θέση του τὴνε χρωστοῦσε στὸ κόμμα, ἕνας μικροῦναλος δάσκαλος ποῦ ἢ μοναχὴ του ἐξευπνάδα εἴπανε νὰ κρύβει τὴν ἀληθινὴν του γνώμη πίσω ἀπὸ γενικὲς θεωρίες.

— Ξάψετε, ἢ παιδαγωγικὴ ἀπαγορεύει νὰ ὁμιλεῖμεν περὶ πολιτικῆς ἐνώπιον τῶν μαθητῶν.

Ὁ κύριος Ματθαῖος κατακοκκίνησε ἀπὸ τὸ θυμὸ του.

— "Ἀ, νὰ σᾶς πῶ, σὲ κανένα δὲν ἐπιτρέπω νὰ ἐπεμβαίνει στὶς πολιτικὲς μου ἰδέες. Εἰμαι ἐλεύθερος πολίτης καὶ μπορῶ νὰ πρεσβεύω ὅ,τι μοῦ ἀρέσει.

— Μὰ, εἰσθε καὶ καθηγητὴς, κύριε Ματθαῖε, μὴ τὸ λησμονεῖτε.

— Αὐτὸ ποῦ σᾶς εἶπα. Νὰ μὲ καταγγεῖψετε στὸ ὑπουργεῖο, φώναξε.

"Ἀρταξε τὸ καπέλλο κ' ἔφυγε μουρμουρίζοντας.

Ὁ γιμνασιάρχης, ποῦ εἴτανε φανατικός γιὰ τὸ κόμμα, δὲν τόλμησε νὰ τὸν καταγγεῖλει. ἔιχε τὴ θεωρία πὼς ὁ ἄνθρωπος δὲν πρέπει νὰ κάνει ὀχτρούς. «Δὲ ξέρεις πὼς γυρίζουνε τὰ πράγματα» συνήθιζε νὰ λέει.

Ὁ κύριος Ματθαῖος τὸ εἶχε πᾶ σίγουρο πὼς ὁ γυμνασιάρχης θάπρεπε νάναφέρει τὴ σκηνὴ αὐτὴ στὸ ὑπουργεῖο, πὼς τὸ ὑπουργεῖο θὰ τὸν καλοῦσε μ' ἕνα δρομὴ ἔγγραφο σὲ ἀπολογία, πὼς θὰ παίρνανε μνηροῦδιὰ οἱ ἐφημερίδες καὶ ἀξάφνα ἕνα πρωὶ θὰ διάβαζε: «Σκάνδαλον. Καθηγητὴς ἀντιδραστικός». Αὐτὸς θάβγκανε στὸ δρόμο, θὰ τὸνε σταματοῦσανε οἱ